

บทคัดย่อ

การศึกษาวិชาการด้านวนศาสตร์ชุมชน เรื่อง การประเมินขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : โครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติให้ดำเนินการ ตั้งแต่ปี 2543-2547 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ทำการศึกษาในพื้นที่ 19 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด นครราชสีมา ขอนแก่น ชัยภูมิ บุรีรัมย์ นครพนม มุกดาหาร สกลนคร อุดรธานี อุบลราชธานี หนองคาย เลย ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ ชัยโสธร สุรินทร์ อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ มหาสารคาม และหนองบัวลำภู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม เมื่อจำแนกตามประเภทของป่าชุมชน (ป่าชุมชนแบบดั้งเดิมและป่าชุมชนแบบพัฒนา) และขนาดของหมู่บ้าน (จำนวนประชากร) และเมื่อ จำแนกตามความคิดเห็นของภาคราชการ และภาคประชาชน ทำการศึกษาโดยการเก็บรวบรวม ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบให้ผู้ตอบตอบเอง วิเคราะห์ประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ และไคสแควร์

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า หมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ ร้อยละ 44.6 เป็นหมู่บ้านขนาดกลาง (M) มีประชากร 500-1,000 คน รองลงมา ร้อยละ 40.2 เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก (S) มีประชากรน้อยกว่า 500 คน และร้อยละ 9.3 เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ (L) มีประชากรมากกว่า 1,000 คน ป่าชุมชนในท้องที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นป่าชุมชนแบบดั้งเดิม (มีลักษณะเป็น ป่าธรรมชาติมานานแล้ว) 79.6% และเป็นป่าชุมชนแบบพัฒนา (มีการปลูกป่าขึ้นมาใหม่) 17.3% โดยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในที่ดินสาธารณประโยชน์ (71.5%) รองลงมา ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (15.5%) และพื้นที่ป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พุทธศักราช 2484 (8.7%) โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 22.6 มีพื้นที่ป่าชุมชนมากกว่า 500 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 22.3 มีขนาดพื้นที่ป่าชุมชน 51-100 ไร่ และ ร้อยละ 16.7 มีขนาดพื้นที่ป่าชุมชน 21-50 ไร่ โดยส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ในลักษณะเป็นป่าใช้สอย (72.1%) และส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ยังไม่พอเพียงต่อการใช้สอย ต้องเก็บหามาจากที่อื่น (47.7%) และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 26.6 มีความคิดเห็นว่า พื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมในการบริหารจัดการของสมาชิกป่าชุมชนได้ ควรมีขนาดพื้นที่ 51-100 ไร่ รองลงมาควรมีขนาดพื้นที่ 101-500 ไร่ (24.1%) และมากกว่า 500 ไร่ (20.7%) ในขณะที่ภาคราชการ มีความเห็นว่า ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมสำหรับป่าชุมชนแบบดั้งเดิม ควรมีขนาดพื้นที่ 51-100 ไร่ (26.3%) และป่าชุมชนแบบพัฒนา ควรมีขนาดพื้นที่ 21-50 ไร่ (25.7%) และมีความคิดเห็นว่า ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมสำหรับหมู่บ้านขนาดเล็ก (S) ที่มีประชากรน้อยกว่า 500 คน ควรมีขนาด 51-100 ไร่ (33.4%) สำหรับหมู่บ้านขนาดกลาง (M) ที่มีประชากร 500-1,000 คน ควรมีขนาดพื้นที่